
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՈԴՎԱԾՆԵՐ, ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆԵՐ

I

Վազգեն Համբարձումյան – Հ. Հյուբշմանը և հայերենը հնդեվրոպական առանձին ճյուղի լեզու լինելու հարցը (ծննդյան 170 և մահվան 110-ամյակի առթիվ)	3
Վիկտոր Կատվայան – Հայ բարբառների ծագման հարցը “Պատմա-բանասիրական հանդեսի” էջերում (1958–1960 թթ.)	20
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀՈԶԱԿՄԱՆ 100-ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹՎ	
Հրայր Զորյան – Հայաստանի պետական լրատվական գործակալության հիմնադրումն ու գործունեությունը (1918–1920 թթ.)	34
Մ. ԳՈՐԿՈՒ ԾՆՆԴՅԱՆ 150-ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹՎ	
Ռոբերտ Բաղդասարյան – Մաքսիմ Գորկին և հայ իրականությունը (ռուս.)	53
Տիգրան Սարգսյան – Գրական-երաժշտական ստեղծագործական կապեր. Մ. Գորկի և Ալ. Սպենդիարյան	64
ՀՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԾՆՆԴՅԱՆ 150-ԱՄՅԱԿԻՆ ԸՆԴԱՌԱՋ	
Անուշավան Զաքարյան – Ռուս գրողները և Հովհաննես Թումանյանը (1914–1920 թթ.)	71

II

Ֆելիքս Մովսիսյան – Պոլսահայ մասունների նշանավոր դեմքերը (XIX դ. երկրորդ կես – XX դ. սկիզբ)	93
Համո Սուքիասյան, Նարինե Երանոսյան – “Կարմիր մոծակ” երգիծաթերթը և խորհրդահայ գրաքննությունը (1926–1927 թթ.)	121
Եվա Մնացականյան – XIX դարավերջի հայ գրաքննադատության զարգացման միտումները	135
Տաթևիկ Հակոբյան – Աբդուլ Համիդ II ներքին քաղաքականությունը և դրա լուսաբանումը թուրքական պատմագրության մեջ (ուրվագիծ)	154

Ռոբերտ Թաթոյան – Բիթլիսի նահանգի հայ բնակչության միգրացիոն գործընթացների պատմությունից (1880-ական թվականներ – 1914 թ.)	164
Արփինե Բաբումյան – Մալաթիա գավառի հայաբնակ բնակավայրերը (1835–1870-ական թվականներ)	182
Էդուարդ Հովհաննիսյան – Խանական կառավարման վերացումը Ղարաբաղում՝ ըստ Կովկասի հնագրական հանձնաժողովի նյութերի	191
Գարիկ Մկրտչյան – Միջին հայերենի բարբառային տարբերակվածության լեզվական և պատմահասարակական նախադրյալները	204

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ

Հովհաննես Խորիկյան – Արիանոսի մի տեղեկության շուրջ	213
---	-----

ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Սուսաննա Հովհաննիսյան – Սուրմա Թումանյան. “Միայն շատ տարիներ անց...” կամ “անցյալի որոնումներում” (ռուս.)	218
Մազդա Ջանփոլադյան – Սուսաննա Հովհաննիսյան. Հովհաննես Թումանյանը Առաջին աշխարհամարտի տարիներին (ռուս.)	224
Արմեն Կարապետյան – Եղիկ Ճերեճեան. Մեն Սուրատ (Համբարձում Պոյաճեան).....	230
Հրաչյա Բալոյան – Արարատ Հակոբյան. 1937 թվականը Հայաստանում: Քննական դիտարկումներ քաղաքական բռնաճնշումների 80-ամյա տարելիցի առիթով	234
Աստղիկ Մուշեղյան – Գայանե Ամիրադյան. Ուրծայն համակարգը հայ հոգևոր երգարվեստի Նոր Ջուղայի կամ Հնդկահայոց երգվածքում	237
Գոհար Մելիքյան – Թամար Հայրապետյան. Արքետիպային հարակցումները հայկական հրաշապատում հեքիաթներում և վիպապատմական բանահյուսության մեջ.....	241

ՄԵՐ ԵՐԱՆՏԱՎՈՐՆԵՐԸ

Վերծինե Սվազյան – Ակադեմիկոս Կարապետ Մելիք-Օհանջանյանի կյանքն ու գործը (ծննդյան 125-ամյակի առթիվ)	246
Հայկ Հակոբյան – Ակադեմիկոս Սուրեն Տիգրանի Երեմյան (ՇՆՊՅԱՆ 110-ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹԻՎ).....	255
Աելիտա Դոլուխանյան – Գրականագիտության հսկան (ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Էդվարդ Ջրբաշյանի ծննդյան 95-ամյակի առթիվ)	264

ՄԵՐ ՀՈԲԵԼՅԱՐՆԵՐԸ

Ռադիկ Մարտիրոսյան, Վլադիմիր Հարությունյան – Ականավոր գիտնականը և մանկավարժը (ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Յուրի Սուվարյանի ծննդյան 75-ամյակի առթիվ)	271
---	-----

Լատրա Մուրադյան – Վաստակաշատ գրականագետը, գիտակրթական գործի կազմակերպիչը (Ազատ Եղիազարյանի ծննդյան 75-ամյակի առթիվ)	274
Անուշավան Զաքարյան, Համո Սուքիասյան – Համլետ Մալխասի Հարությունյան (ծննդյան 70 և գիտամանկավարժական գործունեության 40-ամյակի առթիվ)	280

ԳԻՏԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔ

Արաքս Փաշայան – Գիտաժողով՝ “Հայ-արաբական փոխառնչություններ. Հայոց ցեղասպանությունից մինչև արդի մարտահրավերներ” թեմայով	286
Լուսինե Վարդանյան, Արման Մալոյան – Գիտաժողով՝ “Հայաստանը և արևելաքրիստոնեական քաղաքակրթությունը. Գ” թեմայով	290
Լիլիթ Հովհաննիսյան – Միջազգային գիտաժողով՝ նվիրված մայիսյան հերոսամարտերի և Հայաստանի Հանրապետության հռչակման հարյուրամյակին.....	294
Հասմիկ Ստեփանյան – Միջազգային գիտաժողով՝ նվիրված Մանուկ Բեյ Միրզայանին	303
Արտակ Մաղալյան – Գիտաժողով՝ նվիրված Եգիպտոսի, Սուդանի և Եթովպիայի հայկական գաղթօջախներին	307

ՀԻՇԱՐԺԱՆ ՏԱՐԵԹՎԵՐ

Վիկտոր Կատվայան – ՀՀ ԳԱԱ Հր. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտ (հիմնադրման 75-ամյակի առթիվ)	315
---	-----

СОДЕРЖАНИЕ

СТАТЬИ, СООБЩЕНИЯ

I

Вазген Амбарцумян – Г. Гюбшман и вопрос об армянском как о языке отдельной группы индоевропейских языков (к 170-летию со дня рождения и 110-летию со дня смерти)	3
Виктор Катвалян – Вопрос происхождения армянских диалектов на страницах «Историко-филологического журнала» (1958–1960 гг.)	20

К 100-ЛЕТИЮ ПРОВОЗГЛАШЕНИЯ
ПЕРВОЙ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ

Грайр Зорян – Создание и деятельность Государственного информационного агентства Армении (1918–1920 гг.)	34
---	----

К 150-ЛЕТИЮ СО ДНҮЯ
РОЖДЕНИЯҮ М. ГОРЬКОГО

Роберт Багдасарян – Максим Горький и армянская действительность (на русск. яз.)	53
Тигран Саркисян – Литературно-музыкальные творческие связи: М. Горький и Ал. Спендиарян	64

К 150-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ
ОВ. ТУМАНЯНА

Анушаван Закарян – Русские писатели и Ованес Туманян (1914–1920 гг.)	71
---	----

II

Феликс Мовсисян – Видные представители константинопольского армянского масонства (вторая половина XIX в. – начало XX в.)	93
Амо Сукиасян, Нарине Ераносян – Сатирическая газета «Кармир моцак» и советская армянская цензура (1926–1927 гг.)	121
Ева Мнацаканян – Тенденции развития армянской литературной критики конца XIX века.....	135
Татевик Акобян – Внутренняя политика Абдула Гаида II и ее освещение в турецкой историографии (очерк)	154
Роберт Татоян – Из истории миграционных процессов армянского населения Битлисского вилайета (1880-е годы – 1914 г.)	164
Арпине Баблумян – Армянские населенные пункты области Малатия (1835–1870-е годы).....	182
Эдуард Оганесян – Конец ханского правления в Карабахе по материалам Актов Кавказской археографической комиссии	191
Гарик Мкртчян – Языковые и социально-исторические предпосылки диалектной вариативности среднеармянского языка	204

ОБСУЖДЕНИЯ

Оганнес Хорикян – Об одном сведении Арриана	213
--	-----

РЕЦЕНЗИИ

Сусанна Ованесян – Сурма Туманян. «И только через много лет...» или «в поисках прошлого» (на русск. яз.)	218
Магда Джанполадян – Сусанна Ованесян. Ованес Туманян в годы Первой мировой войны (на русск. яз.)	224
Армен Карпетян – Ехик Черечян. Великий Мурат (Амбарцум Поячян)	230

Рачья Балоян – Арарат Акопян. 1937 год в Армении. Критические наблюдения в связи с 80-летием политических репрессий	234
Астхик Мушегян – Гаяне Амирагян. Система восьмигласия в Новоджультинском или Индийско-армянском распеве армянского духовного песнетворчества	237
Гоар Меликян – Тамар Айрапетян. Сочетание архетипов в армянских волшебных сказках и в эпическом наследии	241

НАШИ ЗАСЛУЖЕННЫЕ ДЕЯТЕЛИ

Вержине Свазлян – Жизнь и деятельность академика Карапета Мелик-Оганджяна (к 125-летию со дня рождения)	246
Гайк Акопян – Академик Сурен Тигранович Еремян (к 110-летию со дня рождения)	255
Аэлига Долуханян – Исполн литературоведения (к 95-летию со дня рождения академика НАН РА Эдварда Джрбашяна)	264

НАШИ ЮБИЛЯРЫ

Радик Мартиросян, Владимир Арутюнян – Выдающийся ученый и педагог (к 75-летию со дня рождения академика НАН РА Юрия Суваряна)	271
Лаура Мурадян – Заслуженный литературовед, организатор научно-просветительского дела (к 75-летию со дня рождения Азата Егиазаряна)	274
Анушаван Закарян, Амо Сукиасян – Гамлет Малхасович Арутюнян (к 70-летию со дня рождения и 40-летию научно-педагогической деятельности)	280

НАУЧНАЯ ЖИЗНЬ

Аракс Папаян – Научная конференция на тему «Армяно-арабские отношения: от Геноцида армян до современных вызовов»	286
Лусине Варданян, Арман Малоян – Научная конференция на тему «Армения и восточнохристианская цивилизация. III»	290
Лилит Оганисян – Международная научная конференция, посвященная столетию майских героических сражений и провозглашения Республики Армения	294
Асмик Степанян – Международная научная конференция, посвященная Манук Бей Мирзаяну	303
Артаг Магальян – Научная конференция, посвященная армянским колониям Египта, Судана и Эфиопии	307

ПАМЯТНЫЕ ДАТЫ

Виктор Катвалян – Институт языка им. Р. Ачаряна НАН РА (к 75-летию основания)	315
--	-----

CONTENTS

ARTICLES, REPORTS

I

- Vazgen Hambardzumyan** – H. Hübschmann and the issue of the Armenian as a language of separate group among the Indo-European languages (to the 170th birth and the 110th death anniversaries)3
- Viktor Katvalyan** – The issue of the origin of Armenian dialects on the pages of the Historical-Philological Journal (1958–1960)20

ON THE CENTENNIAL OF THE PROCLAMATION OF THE FIRST REPUBLIC OF ARMENIA

- Hrayr Zoryan** – The establishment and activities of the State Media Agency of Armenia (1918–1920)34

TO THE 150TH BIRTH ANNIVERSARY OF M. GORKY

- Robert Baghdasaryan** – Maxim Gorky and the Armenian reality (In Russian)53
- Tigran Sargsyan** – Literary-musical creative ties: M. Gorky and Al. Spendaryan64

TOWARDS THE 150TH BIRTH ANNIVERSARY OF H. TUMANYAN

- Anushavan Zakaryan** – Russian writers and Hovhannes Tumanyan (1914–1920)71

II

- Felix Movsisyan** – Prominent figures of the Armenian Masons of Constantinople (the second half of the XIX – the beginning of the XX cc.)93
- Hamo Sukiasyan, Narine Yeranosyan** – The satirical paper “Karmir Motsak” and the Soviet Armenian censorship (1926–1927)121
- Eva Mnatsakanyan** – The tendencies of development of Armenian literary criticism at the end of the XIX century135
- Tatevik Hakobyan** – The internal policy of Abdul Hamid II and its interpretation in the Turkish historiography (outline)154

Robert Tatoyan – From the history of the migration processes of the Armenian population of Bitlis vilayet (1880s–1914)	164
Arpine Bablumyan – The Armenian settlements of Malatia region (1835–1870s)	182
Eduard Hovhannisyan – Abolishment of the Khan rule in Karabakh based on Acts of Caucasian Archaeographic Commission	191
Garik Mkrtchyan – Linguistic and socio-historical prerequisites of Middle Armenian dialectic differentiation	204

DISCUSSIONS

Hovhannes Khorikyan – On an information of Arrian	213
--	-----

BOOK REVIEWS

Susanna Hovhannisyan – Surma Tumanyan: “Only many years later...” or “in the search of past” (In Russian)	218
Magda Janpoladyan – Susanna Hovhannisyan. Hovhannes Tumanyan during the years of the First World War (In Russian)	224
Armen Karapetyan – Yeghik Tcheretchyan: Great Murat (Hambardzum Poyachyan)	230
Hrachya Baloyan – Ararat Hakobyan: Armenia in 1937. Critical observation on the occasion of the 80th anniversary of political repressions	234
Astghik Mushheghyan – Gayane Amiraghyan. Eight-mode System in New Julfa’s or Indian-Armenian Chant of the Armenian Sacred music	237
Gohar Meilkyan – Combination of Archetypes in Armenian Tales of Magic and Epic Heritage	241

OUR HONOURED SCHOLARS

Verzhine Svazlyan – The life and activities of Academician Karapet Melik-Ohanjanyan (to the 125th birth anniversary)	246
Hayk Hakobyan – Academician Suren Tigran Yeremyan (to the 110th birth anniversary)	255
Aelita Dolukhanyan – The giant of literary criticism (to the 95th birth anniversary of NAS RA Academician Eduard Jrbashyan)	264

OUR JUBILEES

Radik Martirosyan, Vladimir Harutyunyan – The prominent scientist and pedagogist (to the 75th birth anniversary of NAS RA Academician Yuri Suvaryan)	271
Laura Muradyan – The honoured literary scholar, organizer of scientific-educational activity (to the 75th birth anniversary of Azat Yeghiazaryan)	274

Anushavan Zakaryan, Hamo Sukiasyan – Hamlet Malkhas Harutyunyan (to the 70th birth and 40th scientific-pedagogical activity)	280
---	-----

SCIENTIFIC LIFE

Araks Pashayan – Conference entitled “Armenian-Arab Interrelations: From the Armenian Genocide to Modern Challenges: III”	286
Lusine Vardanyan, Arman Maloyan – Conference entitled “Armenia and Oriental Christian Civilisation”	290
Lilit Hovhannisyan – International scientific conference dedicated to the centenary of the May heroic battles and the proclamation of the Republic of Armenia	294
Hasmik Stepanyan – International conference dedicated to Manouk bey Mirzayan	303
Artak Maghalyan – Conference dedicated to the Armenian colonies of Egypt, Sudan and Ethiopia	307

COMMEMORATIVE DATES

Viktor Katvalyan – Institute of Language after H. Acharyan of NAS RA (to the 75th anniver-sary of its foundation)	315
--	-----